

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 4.

Söndagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutsrottet herr *Törnebladhs* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 23, om införande i lagen om rikets mynt af ett stadgande att staten skall vara skyldig att, vid anfordran från riksbanken, invexla silfverskiljemynt med guld eller riksbankens sedlar.

Vid föredragning af en utaf herr *Anderson, Albert*, väckt, under gårdagen bordlagd motion, n:o 24, angående ändring i vissa delar af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna lag om aktiebolag, hänvisades denna motion till det särskilda utskott, som Riksdagen beslutit tillsätta för behandling af ifrågavarande lagförslag.

Vid föredragning af herr *Sandbergs* sistlidna dag bordlagda motion, n:o 25, om ändring i gällande bestämmelser angående bidrag till bestridande af mosaiska församlingars utgifter, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 26, af herr *Cavalli*, om förhöjning af tullen å oskaladt ris;

n:o 27, af herr *Fränckel*, om ändring af Riksdagens beslut angående uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken;

n:o 28, af herr *Sandberg*, angående pension åt juris doktor J. A. Thurgren;

n:o 29, af herr *Burén*, om upptagande af ett obligationslån för anskaffning af sjökrigsmateriel;

n:o 30, af densamme, om upphörande af nuvarande hypoteksinstitution samt inrättande af en ny hypoteksbank;

n:o 31, af densamme, om tull å slammade och finmalda jordfärger;

n:o 32, af densamme, om förhöjning i tullen å spunnet tagel; samt

n:o 33, af densamme, om tull å fartyg.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Herr *Treffenberg* erhöll på begäran ordet och yttrade: År 1892 väcktes i Andra Kammaren motion derom, att Riksdagen måtte bevilja åt länsmannen C. G. Svenonius ett, såsom det hette, vederlag eller godtgörelse för mistad åklagareandel i mål emellan honom och Edmund Giles Loder. Denna motion, som remitterades till statsutskottet, afstyrktes af utskottet, men i Andra Kammaren bifölls ett af Olof Jonsson i Hof framställt yrkande derom, att Riksdagen måtte åt Svenonius bevilja ett belopp motsvarande ungefär hälften af hvad motionären föreslagit. I denna kammare uppträdde ett par talare och biträdde detta yrkande, men det afslogs utan omröstning, och sålunda segrade utskottets utlåtande, hvilket äfven var händelsen vid sedermera anställd gemensam votering. Jag tillhörde minoriteten, och jag har ansett mig hafva goda skäl, som finnas anförda i denna min motion, för att bereda Riksdagen tillfälle att revidera sitt 1892 fattade beslut. Jag kanske bör nämna, att jag icke har det ringaste intresse i frågan; jag känner icke mannen, och det är endast lagligen styrkta data och fakta, som för mig varit bestämmande i frågan.

Härefter uppläste herr *Treffenberg* hvad som hemstälts i motionen, hvilken försågs med n:o 34 och på begäran bordlades.

Aflemnades nedannämnda motioner:

n:o 35, af hans excellens friherre *von Essen* och herr *Forssell*, om pension åt f. d. generalpostdirektören A. W. Roos' enka;

n:o 36, af herr *Poignant* m. fl., angående nedsättning af annuiteter och straffräntor å vissa enskilda jernvägsbolag beviljade statslån;

n:o 37, af herr *Söderberg*, angående inskränkning af jagttiden beträffande tjäder- och orrhönor;

n:o 38, af herr *Ljungberg*, om anskaffande af lämpliga lokaler för Riksdagen och riksbanken;

n:o 39, af herr *Almström* m. fl., angående åtgärder för ökande af örlogsflottan, utveckling af det fasta försvaret och anskaffning af tidsenliga gevär;

n:o 40, af herr *von Stapelmohr*, om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel;

n:o 41, af herr *Björnstjerna*, om medgifvande att från det nya riksdagshuset må uteslutas riksgäldskontorets och justitieombudsmansexpeditionens lokaler;

n:o 42, af herr *Stridsberg*, om ökad tull å elektriska glödlampor;

n:o 43, af densamme, om utsträckning af tiden, inom hvilken i Sverige patenterad uppfinning här bör bringas till utöfning;

n:o 44, af herr *Säve*, om ändring i gällande bestämmelser angående teckningslärares vid de allmänna läroverken arfvoden vid sjukdomsfall;

n:o 45, af herr *de Laval*, om förhöjning af tullen å skrifpennor;

n:o 46, af densamme, om ökad tull å finare slags papper;

n:o 47, af densamme, om anordnande i Stockholm af en ständigt utställning af prof å varor, som införas till Sverige m. m.; samt

n:o 48, af herr *Nyström, Carl*, om anslag för upprättande af en entomologisk försöksstation.

På derom framställda yrkanden bordlades dessa motioner.

Kammaren åtskildes kl. 7,32 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e m.

Justerades protokollet för den 22 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 1, med de till innevarande riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdraget i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den af herr *Cavalli* väckta, den 27 innevarande månad bordlagda motion, n:o 26, om förhöjning af tullen å oskaladt ris.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, den 27 i denna månad bordlagda motioner:

n:o 27, af herr *Fränckel*, om ändring af Riksdagens beslut angående uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken;

n:o 28, af herr *Sandberg*, angående pension åt juris doktor J. A. Thurgren;

n:o 29, af herr *Burén*, om upptagande af ett obligationslån för anskaffning af sjökrigsmateriel; och

n:o 30, af densamme, om upphörande af nuvarande hypoteksinstitution samt inrättande af en ny hypoteksbank.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *af Buréns* nedannämnda den 27 innevarande januari bordlagda motioner:

n:o 31, om tull å slammade och finmalda jordfärger;

n:o 32, om förhöjning i tullen å spunnet tagel; samt

n:o 33, om tull å fartyg.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande, den 27 i denna månad bordlagda motioner:

- n:o 34, af herr *Treffenberg*, angående godtgörelse till läns-
mannen C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods;
n:o 35, af hans excellens friherre *von Essen* och herr *Forssell*,
om pension åt f. d. generalpostdirektören A. W. Roos' enka; och
n:o 36, af herr *Poignant* m. fl., angående nedsättning af an-
nuiteter och straffräntor å vissa enskilda jernvägsbolag beviljade
statslån.

Vid föredragning af herr *Söderbergs* den 27 innevarande januari
bordlagda motion, n:o 37, angående inskränkning af jagttiden be-
träffande tjäder- och orrhönor, beslöt kammaren hänvisa denna
motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda,
den 27 i denna månad bordlagda motioner:

- n:o 38, af herr *Ljungberg*, om anskaffande af lämpliga lokaler
för Riksdagen och riksbanken; samt
n:o 39, af herr *Almström* m. fl., angående åtgärder för ökande
af örlogsflottan, utveckling af det fasta försvaret och anskaffning
af tidsenliga gevär.

Vid föredragning af herr *von Stapelmohrs* den 27 innevarande
januari bordlagda motion, n:o 40, om meddelande af nya bestäm-
melser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med
läkemedel, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt
utskott.

Föredrogs herr *Björnstjernas* den 27 i denna månad bordlagda
motion, n:o 41, om medgifvande att från det nya riksdagshuset
må uteslutas riksgäldskontorets och justitieombudsmansexpeditionens
lokaler.

*Motion ang.
förminskning
af det nya
riksdagshuset.*

Herr Törneblad: Ehuru jag icke ansett mig böra taga till
ordet med afseende å öfriga motioner, som blifvit väckta rörande
ändring af Riksdagens beslut angående riksdags- och riksbankshus,
om ock åtminstone en af dem kunde påkalla något genmäle, har
jag likväl i afseende å den nu föredragna motionen funnit mig
pligtig att meddela en upplysning.

Då den årade motionären framställt den önskan, att riksdags-
husets dimensioner, särskildt med afseende å höjden, skulle kunna
något minskas och härför anvisat den utväg, att man skulle kunna
undvara riksgäldskontorets och justitieombudsmannens lokaler, ber

*Motion ang.
förminskning
af det nya
riksdagshuset.*

(Forts.)

jag få säga, att jag icke tror att syftemålet skulle vinnas genom bifall till motionen. Men langt ifrån att de ritningar, som nu blifvit af fullmäktige antagna, blifvit i alla detaljer fastställda, har det tvärtom uttryckligen sagts i fullmäktiges beslut, att de ändringar, som kunna utan ökning af kostnadssumman ifrågakomma, särskildt i den arkitektoniska anordningen, skulle kunna, oberoende af beslutet, vidtagas. Dessa uttryck inkommo i beslutet till en stor del med afseende derpå, att frågan, huruvida huset skulle hafva kupol eller icke, alltid varit föremål för öfverläggning, och det är sannolikt, att denna fråga kommer att ytterligare upptagas till noggrann behandling inom komitén och hos fullmäktige, naturligen med den sakkunniga hjälp, som kan erhållas. Det är således icke en afgjord sak, om huset skall hafva kupol eller icke, eller huru hög denna skall vara.

Herr Björnstjerna: Jag ber att få tacka den föregående ärade talaren, då jag förmodar, att det var min motion, han åsyftade.

För min del anser jag det vara af synnerligen stor vigt att på förhand få veta, huruvida denna förfärliga kupol, som skulle komma att skjuta 71 fot högre än slottstaket, kommer till stånd eller icke, ty af denna omständighet kommer troligen mitt votum i frågan att bero. Jag vill för ingen del hafva så nära slottet en byggnad med en dylik kolossal kupol, hvilken synes vara tillkommen endast för att öfverglänsa slottet. I min motion har jag dock icke velat påyrka ett beslut af Riksdagen om kupolens borttagande, utan inskränkt mig till att yrka, det lokaler för riksgäldskontoret och justitieombudsmannen icke skulle behöfva intagas i riksdagshuset, hvilka eljest enligt Riksdagens beslut 1888 skola der inrymmas. De upptaga der enligt de föreliggande ritningarne ungefär hälften af husets bottenvåning, och jag föreställer mig, att husets dimensioner skulle kunna något minskas, om först och främst de nämnda lokalerna toges bort och utrymmet i stället användes till utskottsrum, samt dessutom andra öfverflödigt stora lokaler minskades. Jag ber i sistnämnda afseende endast att få erinra om det gemensamma samtalsrummet, som skulle ligga bredvid församlingssalarna. Detta rum är 153 fot långt och dess midtparti går genom två våningar; men det är icke ens nog med att rummet skulle hafva sådana dimensioner, utan dertill komma dessutom passager och buffeter vid hvardera ändan, så att anordningen upptager hela fasaden i hufvudvåningen åt Norrbro med undantag blott för ett läsrum på hvardera sidan. För min del tror jag icke, att ett så stort samtalsrum är nödvändigt; tvärtom fruktar jag, att det skulle komma att verka skadligt och locka många riksdagsmän, att uppehålla sig mindre i församlingssalarna, än de eljest skulle göra.

Jag föreställer mig äfven, att, om detta samtalsrums storlek minskas till hälften och man icke låter det sträcka sig genom två våningar, utan kan till andra ändamål använda det sålunda

vunna utrymmet i båda våningarna, sjelfva riksdagshuset skulle kunna byggas lägre åt flyglarna, särskildt mot slottet. Enligt de första vackra ritningar, som utdelades här år 1888, då Riksdagens beslut i ämnet fattades, var riksdagshusets utseende sådant, att midtpartiet var högre -- ungefär halfva huset hade högre midtparti -- men åt flyglarna var huset en våning lägre, så att den åt slottet vettande sidan icke var stort högre än slottsflygeln.

*Motion ang.
förminskning
af det nya
riksdagshuset.*

(Forts.)

Jag föreställer mig, att det skulle vara mycket önskligt, om fullmäktige, som hafva ett mycket svårt värf att utföra, ville benäget taga i betraktande alla utvägar, som kunna påfinnas att minska riksdagshusets kolossala massa och särskildt att taga bort kupolen, som tjenar till intet annat än att skada slottets utseende. Den stora kolonnad, som de nuvarande ritningarna upptaga, tror jag äfven vara fullkomligt olämplig. Förra året, när denna fråga här var före, yttrade både jag och flere andra ledamöter oss mot både kupolen och kolonnaden, men som ingen förändring i förhållandena inträffat, har jag ansett mig nu böra upptaga frågan äfven om kolonnaden.

Herr Ljungberg: Då här blifvit taladt om kupolen på nya riksdagshuset, ber jag få erinra, att denna icke är det största felet vid ifrågavarande byggnad. Kupolen utgör en nödvändig prydnad. Borttages denna, skulle det hela blifva alltför platt och intetsägande, något som det ändock, genom en viss enformighet i fasadens öfra del, redan är. Kupolen är dock mycket hög; och det är naturligtvis mycket olämpligt att invid slottet uppresa ett torn af 207 fots höjd. Men detta är dock icke det för slottet mest nedtryckande, utan det är den oerhörda höjd, som gifvits åt sjelfva riksdagsbyggnaden. Den är vid takasen 93 fot hög. Det är *deri* det största felet ligger. Den siste ärade talaren ansåg äfven höjden vara för stor, men detta lärer väl icke hjälpas med att taga bort lokalerna för riksgäldskontoret och justitieombudsmannen eller genom samlingsrummets förminskning, utan dertill erfordras andra åtgärder. Jag hoppas att, om, för öfrigt, detta byggnadsföretag skall komma till verkställighet, kraftiga åtgärder må vidtagas för att nedbringa den öfverflödiga höjd, som gifvits detsamma. Tager man bort kolonnaden och kupolen, må man väl fråga sig hvad som blir kvar af byggnadens prydliga utseende. Skall man på en så framstående plats uppföra en så storartad byggnad, måste den naturligen också göras i arkitektoniskt afseende framstående; och det går då icke an att borttaga alla dekorativa element.

Jag anser emellertid, att hela företaget icke är i *något* afseende på sin plats, och jag hoppas att kammaren bifaller mitt förslag, att åtminstone den stora riksdagsbyggnaden måtte uppföras å annan plats.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, hänvisades förevarande motion tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttranden till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Stridsbergs* den 27 innevarande januari bordlagda motion, n:o 42, om ökad tull å elektriska glödlampor.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Stridsbergs* den 27 i denna månad bordlagda motion, n:o 43, om utsträckning af tiden, inom hvilken i Sverige patenterad uppfinning här bör bringas till utöfning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Säve* väckta, den 27 innevarande månad bordlagda motion, n:o 44, om ändring i gällande bestämmelser angående teckningslärares vid de allmänna läroverken arfvoden vid sjukdomsfall.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *de Laval*s nedannämnda, den 27 i denna månad bordlagda motioner:
n:o 45, om förhöjning af tullen å skrifpenor; och
n:o 46, om ökad tull å finare slags papper.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande, den 27 innevarande januari bordlagda motioner:
n:o 47, af herr *de Laval*, om anordnande i Stockholm af en ständig utställning af prof å varor, som införas till Sverige m. m.; samt
n:o 48, af herr *Nyström, Carl*, om anslag för upprättande af en entomologisk försöksstation.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Brehmer* under fjorton dagar från och med den 1 nästkommande februari.

Herr talmannen yttrade, att till behandling af tillfälligt utskott blifvit hänvisade följande motioner:

n:o 19, af herr *Söderberg*, om rätt för vissa lärare att i särskilda fall resa på statens jernvägar mot nedsatt afgift;

n:o 37, af densamme, angående inskränkning af jagttiden beträffande tjäder- och orrhönor; samt

n:o 40, af herr *von Stapelmohr*, om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel.

På särskilda propositioner beslöts härefter, dels att dessa motioner skulle mellan två tillfälliga utskott, hvartdera bestående af fem ledamöter med två suppleanter, sålunda fördelas, att motionerna n:is 19 och 37 skulle behandlas af tillfälliga utskottet n:o 1 samt motionen n:o 40 handläggas af tillfälliga utskottet n:o 2, dels ock att val af ledamöter och suppleanter i dessa två tillfälliga utskott skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa lördag.

Justerades tre protokollsutdrag för den 27 i denna månad och fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,25 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 30 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor;
- 2:o) angående lönetursberäkning för lärare vid folkskolelärareseminarium, som förut varit anställd vid allmänt läroverk;
- 3:o) angående kyrkovärdars tillsättande för viss tid;
- 4:o) angående förändring af § 10 af reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892; samt
- 5:o) angående afsöndring af jord från den under Sundbyholms kungsgård lydande kronolägenheten Sundbyås n:o 1 i Södermanlands län.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 11, med anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr T. Zetterstrand väckt motion.

Justerades protokollet för den 23 innevarande januari.

Företogs val af fem ledamöter i Riksdagens särskilda utskott för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag m. m.; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Asker	med 79 röster,
» Boström, Filip,	» 79 » ,
» Roman	» 79 » ,
» Svedelius	» 79 » ,
grefve De la Gardie	» 78 » .

Företogs val af tre suppleanter i Riksdagens förenämnda särskilda utskott; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

herr Andersson, P. J., med 65 röster,
 » Bergström » 65 » ,
 friherre Trolle » 64 » ,
 sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Herr Svedelius erhöll på begäran ordet och yttrade: Sedan jag nu blifvit invald till ledamot i Riksdagens särskilda utskott, får jag härmed anhålla att blifva entledigad från ledamotskapet i lagutskottet.

På gjord proposition beslöt kammaren befria herr Svedelius från uppdraget att vara ledamot i lagutskottet.

Herr talmannen yttrade derefter, att han finge föreslå, det kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa lördag, företaga val af en ledamot i lagutskottet efter herr Svedelius.

Detta förslag antogs.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 1, med de till innevarande riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdraget i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken.

Sedan herr talmannen yttrat, att till behandling af tillfälligt utskott hänvisats herr *Sandbergs* motion, n:o 25, om ändring i gällande bestämmelser angående bidrag till bestridande af mosaiska församlingars utgifter, beslöts på gjord proposition, att denna motion skulle öfverlemnas till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades herr *Almqvist* under fjorton dagar från och med den 1 samt herr *Boström, Filip*, under åtta dagar från och med den 3 nästinstundande februari.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nädiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor;
- 2:o) angående lönetursberäkning för lärare vid folkskolelärarseminarium, som förut varit anställd vid allmänt läroverk;
- 3:o) angående förändring af § 10 af reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892; samt
- 4:o) angående afsöndring af jord från den under Sundbyholms kungsgård lydande kronolägenheten Sundbyås n:o 1 i Södermanlands län.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen, angående kyrkovårdars tillsättande för viss tid.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,27 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.